

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 6.

Lýsingarprísir fyri petittreglur: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Væð stórrí lýsingum fæst
áviðtáttur í prísinum.

Tírsdag hin 9. februar 1932.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið — Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brevsvinnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

6. árg.

Bank of England trænger ikke til Imødekommenhed.

Laanet paa 50 Mill. Pd. Strl.
fra Paris og New York vil helt
være tilbagebetalt 1. Februar.

Englands Bank meddeler, at
den paa Forfaldsdagen den 1. Fe-
bruar vil tilbagebetale Federal
Reserve Bank i New York og
Frankrigs Bank de Laan paa 15
Millioner Pund Sterling, som hver
af disse Banker har ydet Englands
Bank. Disse Tilbagebetalinger vilde
ikke medføre nogen Nedgang i
Englands Banks Reserver. Her-
med vil den 1. Februar de 20 Millio-
ner Pund Sterling allerede er
tilbagebetalt.

Det forlyder, at Englands Bank
samtidig med, at den ikke har
fundet det nødvendigt at bede om
en Forlængelse af disse Krediter,
heller ikke har fundet Anledning
til at anmode om særlig Imøde-
kommenhed ved fremtidige Kredit-
operationer i Paris eller New York.

Den sidste Melding gaar ud paa,
at Laanet er tilbagebetalt 1. Febr.

Fólks hugsun.

At flest øll eru í penganeyð í
Føroyum nú sum stendur, eru
øll sammála. Skipini sleppa ikki
út av somu orsök.

Men er tað nú so?

Meginparturin av føroysku
skipunum hava allar tíðir verið
útgjörd við láni frá heildsølu-
monnum og ymsum øðrum.
Altso teir reiðarar hava aldri
átt so mikið sum kreyst til
skipstúgerð. Hetta er einki at
siga til, tí hetta er vanligt aðra-
staðni.

Men nú, tá ið heildsølumenn —
vegna kreppuna — ikki kunna
lána reiðarunum meir, má tað
sjálvsagt trøngja at teirra virki.

Óg so skal alt setast í «be-
vegilsie»: hópur av fundum við
fólki úr ymsum øttum og mangt
annað, umframt at eykating
verður sett. Alt hetta kostar
krónur í túsundatali. Nevna vit
ein luksus sum skemtusamkomur
og annað tilfíkt, so kostar tað
annað slíkt. Her sýnir tað seg
at verða nokk, um tað so í aðra
mátar sviðir — tí verri.

Óg altíð skal so hjálpin koma
aðrastaðni frá og helst frá Dan-
mark, sum eins og onnur lond
hevir meira enn nokk við seg
sjálvt.

»Hví ikki royna hjá okkum
sjálvum fyrst tað líta, vit kunna,
aðrenn vit fara til onnur lond,»
spyrja mong og tað við rætti.

Her er hópur av sparipengum
í Føroyum — einar 8 milljónir
krónur —. Var viljin til tess, so
kundi mangt gjörst.

»Føroya Banki« og »Færo
Amis Sparekasse« eiga tilsamans
kanska hálva aðru milljón, sum
teir gjøgnum tíðirnar hava tjent
av Føroyum og Føroyingum.
Átti tað ikki nú at verið teirra
plikt at hjálpt eftir forminum?
Bara at royna at tjena og einki
váða, er ikki samfundsgagnligt
og ótíðarhóskandi.

Fólks hugsun er hendan?

Av hesum 8 milljónum átti
at hjálpt sjódriftini við 10% —
tað aleina vildi gívið 800 túsund
krónur —, og tað hevði verið
nokk til, at skipini sluppu út.
Verða tey liggjandi, so kostar
tað Føroyum 4 milljónir árliga.
Óg tað hava vit ikki ráð til. Óg
kom so fiskarið at miseydnast,
hvat eigin væntar, so vildi tað
verið lítið í forhold til lands-
inntøkurnar, men so kundu vit
við rætti sagt, at nakað lands-
gagnligt var gjört. Men eydnaðist
fiskarið, so fingur tey, sum lántu
og váðaðu hesi 10%, alt aftur
og meira til umframt gleðina av
góðverkinum. Løgtingið kundi
eisini, um tess kravdist, garan-
tera, hvat ikki skuldi verið neyð-
ugt; tað hevur eisini nokk við
seg. Eg meini, at henda fólks
hugsun er meira enn ivaleysa
góð til at samráðast um.

Vit kunna ikki einans líta á
Danmark. Gera vit fyrst nakað
sjálvt, so kunnu vit vænta at
fáa hjálp þaðani, tó at tað, sum
tilstendur, lítið og einki kann.

Sjóvinnulánsgrunnurin væntar
skjót at hava í sínum hondum
200 tús. kr. (føroysk ogn alt).
Men hetta er ovlítið til at stov-
na bankan við; til tess kreyst
minst 300 tús. Á einum eygna-
blikki — sum nú er verið —
kann grunnurin ikki «skaffa»
hinar 100 tús. kr. Tað er væl á
leið komið saml. Óg tað skulu
teir, sum har hava virkað, eiga
heildur og tokk fyrri. Men hvat
var nú rættari enn tað, at Løg-
tingið gjörði eitt innskot har við
nokrum hundrað túsund krón-
um? Einki hevði verið rættari
og betri; so kundi kanska bank-
in byrja at starvast straks,
skipini sluppu út, kreppan min-
aði, og eftir øllum líkindum
vildi bæði bankin og tingið í
framtidini tjent har. Óg sjálvt
um alt ikki gekk eftir ynski, so
hevði tá tingið gjört nakað sam-
fundsgagnligt, og eingin kundi
lasta tað fyrri tað — tvørtur í
móti.

Við klandri og striði kemur
eingin nakra leið. Samanhald
og sunn hugsun skal til.

N. A. Eidesgaard.

Kríggi millum Kina og Japan.

Blóðbardagur er byrjaður
millum Kina og Japan. Jap-
anarnir herja á við Shanghai
og Nanking. Eisini gera teir
royndir at sleppa inn í Man-
schurið, men Russarar royna
at forða teimum.

Kríggsbrandurin er longu
so stórir, at Amerika og
Bretland hava sent síni her-
skib eystur í kríggs-zonuna.
Tað væntast, at Frakland og
Italia vil gera tað sama. Verð-
in vil ikki hava kríggj — men
allur hin mentaði heimur
krevur frið.

Ísvirki.

A valfundum her í Suðuroy
vórðu stór álop gjörd á Ísvirki;
tá skal eg rósa sambandsmonn-
um fyrri, at teir nerlu ikki við
ta vannlukku, ið hendi, tá Ís-
virki mátti stegja; men so mikið
sterkari vóru álop sjálvstýris-
manna. Harra P. M. Dam varð
illa trongdur; men hann greiddi
so gjølla fra Ísvirkismálinum
frá byrjan til enda, at áhoyrar-
arnir — flest allir — góðu
honum viðmæli. Ja, so manni-
liga forsvaraði hann hetta mál,
at gamlir sambands- og sjálv-
stýrismenn fóru á val við okkum
og góvu harra Dam atkvøðu
teirra.

Hr. Dam greiddi frá, hvat
tyðning, ið Ísvirki hevur havt
fyrri føroyskar fiskimenn, bæði
fyrri útróðramenn og skipsfiski-
menn.

Áðrenn Ísvirki var bygt á
Tvoroyri, máttu Suðuroya skip-
ini norður um fjørð fyrri at fáa
sild og ís; hvussu mikið hetta
renslíð tarnaði skipunum, víta
teir menn at siga frá, sum vóru
við í slíkum ferðum.

Annarleiðis er tað, tá skipini
fáa ís og sild í Suðuroy og so-
leiðis kunna stevna beina leið
til Íslands ella Grönlands. Um
vit Suðuroyingar ongan annan
vinning hovdu av Ísvirkinum,
so var hetta eitt so stórt fram-
stig og ein so stórir beinleiðis
vinningur, at Suðuroyingar
leingjast eftir, at Ísvirki skal
koma aftur í gongd. Teir vóna
at kunna fáa ís og sild í vár fra
Ísvirkinum; tí annars eru ringar
vónir um at byrja fiskiskapin.

Eisini útróðramenn hovdu
stóran vinning av Ísvirkinum.

Áðrenn Ísvirki byrjaði at
keypa fisk, fingur fiskimenn

ongan pening fyrri tann fisk, teir
fingu á útróðri, alt skuldi skriv-
ast. Hetta var óhugnaligt hjá
fiskimönnum. Teirra summar-
vinnu fingur teir ikki fyrr enn
aftaná nýár, og tá var einki
eftir av teirra peningum; tí tá
var sum oftast keypt fyrri alt.
Tá teir so ikki fingur pening fyrri
útróðrafiskin, gjordist fiskimenn-
in ómyndugir og heftir í
ræsshafft.

Úr hesum ræsshaffi hjálpti
Ísvirki teimum.

Tað vóru tí sorgarboð fyrri
fiskimenn, tá tað frættist, at Ís-
virki stegjaði.

Ísvirki er stegjað; men ísvirk-
ishugsanin er livsterk og liggur
sum ein neisti, sum liv er í, og
sum einaferð verður til ein
stóran eld.

Í hvørjum fiskimanni er
vaknað ein trá eftir at gerast
sjálvbjargin á tann hátt, sum
harra Dam byrjaði; men sum
hann vegna peningatrot og
ringar tíðir ikki var forur at
halda fram.

Føroyskir fiskimenn stara nú,
allir sum ein móti tí miðði,
sum harra Dam stevndi móti,
og einaferð koma teir á mál, so
satt sum Føroyingar eru ein
livsfrisk fjóð. Samanhald er tað
einaasta, sum okkum torvar;
men samanhaldið man fara at
mennast, tá allir miðja móti
sama máli.

Vit frætta dag og dagliga frá
handilshúsum og bankum úti í
útheiminum, sum fara av fótum,
tá at tey hava verið rík og sterk,
og ígjøgnum langar tíðir —
kanska mann undan manni —
hava haft hovi til at festa seg
peningaliga. Vit mega tá ikki
stara okkum blind uppá Ísvirki,
sjálvt um tað í hesu krepputíð
kom í peningatrot og mátti
stegja.

Vit eiga at líta okkum í kring
eftir marknaðum fyrri ferskum
fiski og kanna eftir, nær ið lík-
indi eru at byrja aftur.

Vit eiga eisini at kanna eftir,
um ikki vit eiga at broyta eitt
og annað í hesum máli. Fyrst
og fremst torvast tann broytan,
at Ísvirki má umfata allar Fø-
oyar og allar Føroyingar.

Ísvirki á Tvoroyri var einans
fyrri einar triggjar—fýra bygdir
í Suðuroy, og enn tá kappaðust
keypmenn í hesum bygdam
harðliga við Ísvirki.

Tá Føroyingar av nýggjum
fara at stovna ferskfiskasølu,
mega vit skipa soleiðis fyrri, at
smærri kólulús verða bygd víða
hvar í landinum. Eg skal ikki
í hesum fori nevna bygdir, hvar
kólulús torva at verða bygd.
Tað kann seinri tingast um, og
hesum víðvíkjandi hava aðrir
menn betri skil enn eg. Eg vóni

Den belgiske Stat laaner udenom Bankerne.

Man skal ikke have Bankerne til
at blande sig i Politik.

Deputeretkammeret har ved-
taget et Forslag om, at Staten
skal udskrive et Laan paa 2
Milliarder Francs. Laanet skal
udskrives saaledes, at det tegnes
af Befolkningen udenom Stor-
bankerne. Regeringen var i Be-
gyndelsen stemt for, at Laanet
skulde udskrives som kortfrist-
ede Skatkammerveksler, men
dette vilde Deputeretkammeret
ikke slutte sig til, idet man hen-
viste til, at i 1926, da man optog
et Laan paa Skatkammerveksler,
brugte Belgiens Storbanker deres
Magt til at styre den sociale-
mokratiske Regering. Dette vilde
man ikke udsætte sig for igen,
og derfor har man vedtaget at
udskrive Laanet uden Banker-
nes Medvirkning.

Pengene skal bruges til Iværk-
sættelse af offentlige Arbejder
og til Dækning af Underskudet
paa Statsregnskabet. Man er nu
meget spændt paa, hvad de bel-
giske Storbanker vil sige til Re-
geringens Forsøg paa at skaffe
sig Penge udenom Bankerne.

tí, at aðrir seta sína hugsan
fram í hesum máli.

Víðvíkjandi marknaði eiga vit
ikki einans at halda okkum til
Hull ella Hamborg ella aðrar
strandabýir; tí har er marknað-
urin ikki fastur. Summar tíðir
fingur Ísvirkisbátarnir góðan
marknað í Onglandi; men
summar tíðir var marknaður
yvirflytur, og tá varð prisurin
sjálvanda vánaligur.

Tað er skiligt, at so má vera;
tí enskir botnvarparar og linu-
bátar veidda jú nógvan fisk, og
verður stórir partur av veiðuni
seldur sum ferskur fiskur.

Eisini Eshjergarar og aðrir
fylla tann enska marknaðin við
ferskum fiski. Vit kunna tí ikki
líta á henda marknaðin, men
leita til onnur lond, hvørs
ibúgvarar ikki sjálvir veidda fisk,
og hvar marknaðurin tessvegna
ikki verður yvirflytur, soleiðis
at prisurin fellur niður í lítið
og einki.

Vit eiga at leita okkum eftir
marknað í londum sum t. d.
Sveits, Eysturriki, Ungarn og
Tjekkosllovakialandi. Hesi lond
hava tilsamans yvir 30 milljónir
ibúgvarar. Kundi vit fingið
hvørt av hesum 30 milljónum
fólkum at keypt, um tað so bert
var 1 kg av okkara fiski um
árið, so var tað 30 túsund tons.
Nú veit eg ikki, hvussu mong
tons vit kunna rokna við at
flyta út; men eg hugsi ikki, at
vit kundu selt so mikið av
ferskum fiski, at hvørt fólk í